SUOMEN ASIANAJAJALIITTO
FINLANDS ADVOKATFÖRBUND

21.9.2016

HE 83/2016 vp

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAEIKSI KILPAILUOIKEUDELLISISTA VAHINGONKORVAUKSISTA JA KILPAILULAIN MUUTTAMISESTA

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt Suomen Asianajajaliitolta kirjallista asiantuntijalausuntoa. Asianajajaliitto lausuu seuraavaa.

Uudistuksen tavoitteet

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki kilpailuoikeudellisesta vahingonkorvauksesta. Lailla pantaisiin täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi säännöistä, joita sovelletaan jäsenvaltioiden ja Euroopan unionin kilpailuoikeuden rikkomisen johdosta kansallisen lainsäädännön nojalla nostettuihin vahingonkorvauskanteisiin (jäljempänä "direktiivi").

Direktiivin tavoitteena on taata eri osapuolten oikeussuoja siten, että julkisoikeudellinen ja yksityisoikeudellinen täytäntöönpano ovat tehokkaassa vuorovaikutussuhteessa keskenään. Kansallisesti tavoitteena on selkeyttää tiettyjä kilpailuoikeudelliseen vahingonkorvaukseen liittyviä epäselviä asioita. Säädösteknisesti tavoitteena on direktiiviä yksinkertaisempi ja selkeämpi kansallinen laki.

Asianajajaliitto katsoo, että lakiuudistuksen tavoitteet ja rakenne ovat kannatettavat. Lakiluonnos on tehty huolellisesti. Asianajajaliitto kiinnittää kuitenkin huomiota seuraaviin yksityiskohtiin.

Taloudellista seuraantoa koskevaa säännöstä ei tarvita

Hallituksen esityksessä ei esitetä säädettäväksi taloudellista seuraantoa koskevaa sääntelyä.

Asianajajaliitto pitää hallituksen esityksen kantaa kannatettavana. Kuten Asianajajaliitto on lakiluonnokseen antamassaan lausunnossa todennut, taloudellista seuraantoa koskeva sääntely ei perustu direktiiviin, ja lakiluonnos oli monella tavalla tulkinnanvarainen. Hallituksen esityksen tapaan Asianajajaliitto katsoo, että taloudellinen seuraanto on jätettävä oikeuskäytännön varaan.

Hallituksen esitys kunnioittaa vapaan todistelun periaatetta

Ehdotuksen 8 §:n kolmannen momentin mukaan:

Tuomioistuin ei saa hyödyntää oikeudenkäynnissä todisteena tietoa komissiolle tai EU:n jäsenmaan kilpailuviranomaiselle tehdystä sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevan lausunnon sisällöstä.

Ehdotuksen 8 §:n 5 momentissa kuitenkin turvataan vastaajan oikeus hyödyntää seuraamusmaksusta vapautumista tai sen alentamista koskevan yrityslausunnon sisältöä:

Sen estämättä, mitä 3 momentissa säädetään, todisteena saadaan hyödyntää asianosaista itseään koskevaa lausuntoa, johon tämä vetoaa todisteena.

Asianajajaliitto pitää kannatettavana sitä, ettei hallituksen esitys sisällä kategorista yrityslausuntojen hyödyntämiskieltoa, vaan lakitekstissä todetaan direktiivin tarkoituksen ja sanamuodon mukaisesti, että yrityslausunnot jäävät todisteiden esittämisvelvollisuuden ulkopuolelle. Tällöin yrityslausunnon antajalla on vapaus valita, vetoaako se lausuntoon vai ei.

Hallituksen esitys kunnioittaa vapaan todistelun periaatetta, joka turvaa asianosaisen oikeuden esittää haluamansa todistelun. Tämä vastaa sitä, mitä Asianajajaliitto on ehdottanut lakiluonnosvaiheessa. Vapaan to-

#10761233v2

distelun periaate voidaan johtaa ihmisoikeussopimusten ja perustuslain oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevista säännöksistä.

Hallituksen esitys kunnioittaa vallan kolmijako-oppia

Lakiehdotuksen 2 §:n neljännen momentin mukaan:

Vahingonkorvausta määrätessään tuomioistuin voi pyytää Kilpailu- ja kuluttajavirastoa lausumaan vahingon määrän määräytymisperusteista. Kilpailu- ja kuluttajavirasto antaa lausunnon harkintansa mukaan.

Tämä lainkohta perustuu direktiivin 17 (3) artiklaan, jossa todetaan, että kansallinen kilpailuviranomainen voi vahingonkorvausoikeudenkäynnissä kansallisen tuomioistuimen pyynnöstä avustaa vahingon määrittämisessä. Yksityiskohtaisten perustelujen mukaan säännöksen tarkoitus on jättää virastolle harkintavaltaa avustamisen ja sen laajuuden ja tapojen suhteen.

Hallituksen esitys vastaa sitä, mitä Asianajajaliitto esitti lakiluonnosvaiheessa. Asianajajaliitto kannattaa hallituksen esitystä, jonka mukaan avustaminen tapahtuu antamalla tuomioistuimelle lausunto. Tämä vastaa voimassa olevan kilpailulain 49 §:ää, joka koskee lausunnon pyytämistä kilpailuoikeuden rikkomisesta. Lausuntomenettely on siis oikea tapa toimia arvioitaessa sekä rikkomista että vahingon määrää.

Hallituksen esityksessä on rajoitettu lainsäädännön taannehtivaa vaikutusta

Lakiehdotuksen 21 §:n 2 ja 3 momenttien mukaan:

Tämän lain voimaan tullessa tuomioistuimissa vireillä olevat asiat käsitellään loppuun noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Siltä osin kun 1 §:ssä tarkoitettu menettely on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan asian käsittelyyn 2 §:n 1—3 momentin sekä 4, 5, 10 ja 12 §:n asemesta tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, vaikka asia tulisi vireille tämän lain tultua voimaan.

Asianajajaliiton mukaan lakiehdotuksessa on säädetty selkeällä tavalla lain soveltuvuudesta ennen lain voimaantuloa vireille tulleisiin asioihin tai asioihin, jotka ovat tapahtuneet ennen lain voimaantuloa. Asianajajaliitto katsoo, että ehdotetulla sääntelyllä rajoitetaan lainsäädännön taannehtivaa vaikutusta. Hallituksen esitys vastaa Asianajajaliiton ehdotusta lakiluonnosvaiheessa.

Laati

Ilkka Aalto-Setälä
asianajaja

#10761233v2